14/03/2019

“Η ζωή των απαισιόδοξων ανθρώπων είναι απερίσκεπτος και ατελείωτος πόνος”

/ Γνώμες

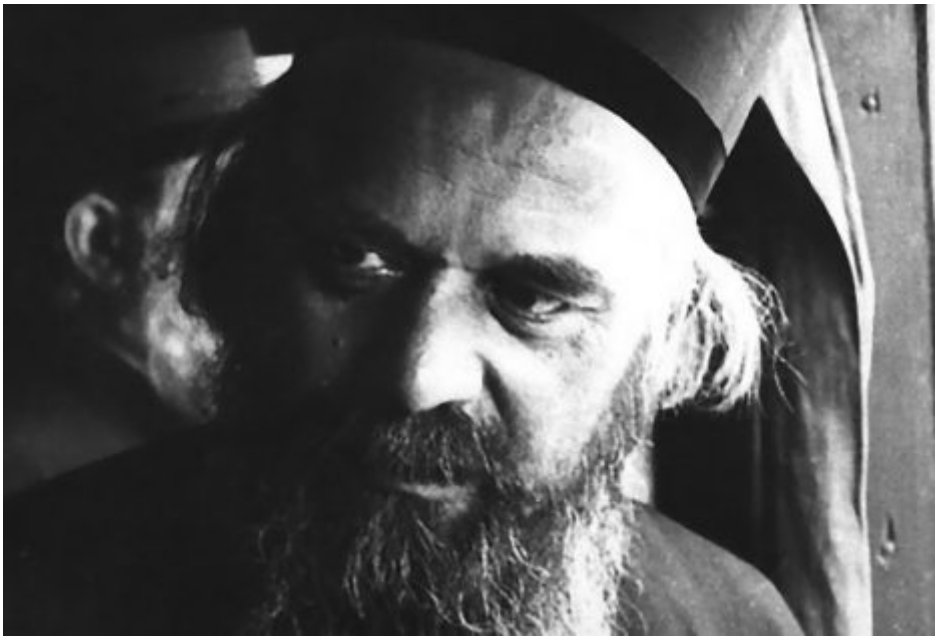

Αγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς

«Νεαροί μου, θέλω να σας ευχαριστήσω που με προσκαλέσατε να σας μιλήσω για την απαισιοδοξία των νέων και να σας παρακαλέσω· Μην αξιολογείτε έναν άνθρωπο μόνο από την κοινωνική του θέση η μόνο από τον τίτλο του. Μην κρίνετε τους ανθρώπους από τη στολή τους και την εξωτερική τους εμφάνιση, αλλά από το εσωτερικό τους και από όλα όσα εξαρτώνται από τους ίδιους. Η κοινωνική θέση δεν εξαρτάται από τον καθένα μας. Αυτό που εξαρτάται από μας τους ίδιους είναι η ποιότητα των αισθημάτων μας, η ποιότητα των σκέψεών μας και η ποιότητα της βούλησής μας, η ποιότητα της ψυχής μας.

Μακάρι να καταφέρω με την ομιλία μου να σας εμπνεύσω θάρρος και αισιοδοξία. Χαίρομαι, αν εγώ ως μοναχός, που φορώ ράσο, κατορθώσω να σας προσφέρω κάτι καλό. Η κοινωνική θέση ή ο τίτλος δεν θα σας καταστήσουν ικανούς για το σωστό, αν εσείς δεν γίνετε ικανοί από μόνοι σας για καλές πράξεις. Ο Επίκτητος, ο στωικός φιλόσοφος, παρόλο που ήταν σκλάβος ήταν τόσο καλός, που αποτελούσε πρότυπο και παράδειγμα, σε αντίθεση με τον Καλιγούλα· παρόλο που ήταν αυτοκράτορας, ήταν ποταπός και ανήθικος. Η στολή του αξιωματικού δεν θα σας

κάνει γενναίους, ούτε το ράσο του ιερέα ευσπλαγχνικούς, ούτε η δικαστική τήβεννος δίκαιους, ούτε η πολυθρόνα του υπουργού δυνατούς, εάν η ψυχή σας δεν είναι γεμάτη από γενναιότητα, φιλευσπλαγχνία, δικαιοσύνη και ψυχική δύναμη.

Πρέπει να έχετε ψυχή που θα είναι ικανή για τρία πράγματα: να υπομένει, να αγαπάει τη ζωή, αλλά και να θυσιάζεται. Τέτοια ψυχή δεν θα έχετε ποτέ, εάν είστε απαισιόδοξοι. Ο απαισιόδοξος δεν μπορεί να θυσιάσει τη ζωή του, γιατί η ζωή γι' αυτόν δεν έχει αξία και εκείνο που δεν έχει αξία, μπορεί μόνο να «πεταχτεί» και όχι να θυσιαστεί. Όταν ο άνθρωπος προσφέρει κάτι που αγαπάει, τότε θυσιάζεται, ενώ όταν προσφέρει κάτι που μισεί, τότε δεν θυσιάζεται, αλλά το «πετά».

Ο απαισιόδοξος δεν μπορεί να αγαπήσει τη ζωή, επειδή του φαίνεται πως δεν έχει νόημα και χαρά. Η ζωή για τον τέτοιου είδους άνθρωπο είναι ανοησία, πόνος, απερισκεψία, θλίψη και έτσι δεν την αγαπά. Ο πεσσιμιστής τελικά δεν μπορεί να υπομείνει τη ζωή, για τους ίδιους λόγους που δεν μπορεί να αγαπήσει τη ζωή. Ο άνθρωπος μπορεί να αντέξει τον πόνο που έχει κάποιο νόημα και τέλος. Δεν μπορεί να αντέξει όμως τον πόνο που δεν έχει ουσία και τέλος. Η ζωή των απαισιόδοξων ανθρώπων είναι απερίσκεπτος και ατελείωτος πόνος.

Αν είστε απαισιόδοξοι, δεν θα μπορέσετε ούτε να θυσιαστείτε, ούτε να αγαπήσετε τη ζωή, ούτε καν να την υπομείνετε. Η ψυχή σας δεν θα είναι ικανή για κανένα από τα παραπάνω. Θα είναι ικανή για ανοησίες, για άσκοπη περιπλάνηση ή για τεχνάσματα ή για ακινησία ή για αυτοκτονία. Ούτε σεις θα είστε χρήσιμοι για τη ζωή, ούτε η ζωή θα έχει σημασία για σας. Στις τρεις τελευταίες περιπτώσεις η ζωή στην ιλιγγιώδη πορεία της θα σας «κοιτάξει» περιφρονητικά και θα περάσει πολύ γρήγορα από δίπλα σας. Η ζωή σαν βουερό και ασημένιο ποτάμι θα προσπεράσει πολύ γρήγορα δίπλα από τον απαισιόδοξο νερόλακκό σας. Μάταια από τον νερόλακκο αυτόν θα πετάξετε λάσπη και συκοφαντίες στη ζωή. Νομίζετε ότι θα θολώσετε τη ζωή; Όχι, θα θολώσετε μόνο την οπτική σας και την ψυχή σας.

Πιστεύετε πως με την απαισιοδοξία σας, θα σταματήσετε και θα καταστρέψετε τη ζωή; Είναι τόσο απίθανο να την καταστρέψετε, όσο απίθανο είναι ένας ελέφαντας, που κάθεται κάτω από τους καταρράκτες του Νιαγάρα να προσπαθήσει με την προβοσκίδα του, να γυρίσει πίσω τον καταρράκτη.

Η απαισιοδοξία αποτελεί ένα ανίσχυρο πείσμα απέναντι στη ζωή. Από αυτό το πείσμα αρρωσταίνει και πάσχει ο απαισιόδοξος άνθρωπος που αποτελεί μόνο ένα κομμάτι της ζωής. Η ίδια η ζωή δεν παθαίνει τίποτε. Αποφάσισα λοιπόν σήμερα να μιλήσω για την απαισιοδοξία των νέων, επειδή η απαισιοδοξία σας προκαλεί πόνο και θλίψη.

Η απαισιοδοξία προκαλεί πόνο και θλίψη και πλήττει πρώτα εσάς που είστε νέοι και που έντονα λαχταράτε τη χαρά. Ο πεσσιμισμός σας μοιάζει με ανατολίτη τύραννο, που αλυσοδένει και συνθλίβει τους ανθρώπους. Υπάρχουν δύο είδη νεανικής απαισιοδοξίας: Το ένα είδος έχει σχέση με τη ζωή γενικά. Το άλλο έχει σχέση με τη ζωή ειδικά. Η ινδική απαισιοδοξία κυριεύει και κατακτά τις ψυχές εκείνων των νέων ανθρώπων που ζουν κάτω από την αίσθηση μιας παγκόσμιας θλίψης. Όσο περισσότερο διαρκεί αυτή η αίσθηση, τόσο περισσότεροι άνθρωποι κυριαρχούνται απ' αυτή. Όπως ο κλέφτης σιγά-σιγά ξεκινά να πιστεύει πως όλος ο κόσμος κλέβει, και όπως ο δίκαιος άνθρωπος νομίζει πως όλος ο κόσμος λέει την αλήθεια, έτσι και ο κατεστραμμένος άνθρωπος νομίζει πως όλος ο κόσμος έχει καταστραφεί.

Στο ιερό βιβλίο των Ινδών, είναι γραμμένο: Ο άνθρωπος που έχει θέληση, σκέψη και πίστη, είναι σκλάβος. Όταν ο άνθρωπος απαλλαχτεί από τη θέληση, την σκέψη και την πίστη, ελευθερώνεται. Αυτός είναι ο δρόμος που οδηγεί στον Μπράμα και ανοίγει την πόρτα, μέσα από την οποία περνάει κανείς στην άλλη όχθη του σκοταδιού, και φθάνει στο Νιρβάνα: Υπάρχει όμως θνητός που δεν έχει θέληση, σκέψη και πίστη; Και ποιος θνητός ελευθερώθηκε από τα τρία και επέζησε; Κανείς. Ούτε ο ίδιος ο Βούδας, ο πιο σημαντικός δάσκαλος της ινδικής φιλοσοφίας. Ούτε αυτός μέχρι το τέλος της ζωής του δεν κατάφερε να ελευθερωθεί από τη θέληση, την σκέψη και την πίστη. Μέχρι τη στιγμή του θανάτου του επιθυμούσε, σκεφτόταν και πίστευε. Πίστευε σταθερά στην κατάσταση Νιρβάνα. Σκεφτόταν ασταμάτητα πως ο κόσμος είναι διάφανος, γεμάτος πόνο και πως υπάρχει μετεμψύχωση. Στο τέλος επιθυμούσε να απαλλαχθεί από την επιθυμία γι' αυτόν τον κόσμο και επιθυμούσε να οδηγήσει και άλλους ανθρώπους στην ίδια αντίληψη. Οι άνθρωποι κατάφερναν να υιοθετήσουν την αντίληψη που τους δίδασκε ο Βούδας, αλλά δεν κατάφερναν να απαρνηθούν τη θέληση, τη σκέψη και την πίστη τους. Μέσα από την επιθυμία τους να απαλλαχθούν από αυτά τα τρία, το μόνο που κατάφεραν είναι να αποδυναμώσουν αυτά που αποτελούν το περιεχόμενο της ζωής.

Ο Βούδας με την απαισιοδοξία του πέτυχε να μετατρέψει έναν μαχητικό και ζωηρό λαό, όπως οι Ινδοί πριν από αυτόν, σε αδύναμο παθητικό λαό τριακοσίων εκατομμυρίων που δεν κατάφερε, να αντισταθεί σε ένα μη βουδιστικό στρατό πενήντα χιλιάδων ανθρώπων. Η απαισιοδοξία των Ινδών μεταφέρθηκε στην Ευρώπη όπως και η αρρώστια της πανούκλας. Από αυτά τα δύο κακά που έδωσε η Ινδία στην Ευρώπη, δεν ξέρουμε ποιο είναι το χειρότερο. Η πανούκλα οργώνει το σώμα και η απαισιοδοξία οργώνει την ψυχή. Ο Χριστός είπε: Μη φοβάστε εκείνο που σκοτώνει το σώμα, να φοβάστε αυτό που σκοτώνει την ψυχή.

Ο Σοπενχάουερ μεταφύτεψε την απαισιοδοξία των Ινδών στην Ευρώπη. Απέρριψε

από τη διδασκαλία του Βούδα μόνο τη μετεμψύχωση, την μεταπήδηση της ψυχής μετά τον θάνατο. Κράτησε όμως όλα τα βασικά στοιχεία της βουδιστικής διδασκαλίας. Και έγινε «δολοφόνος» πολλών ψυχών, ειδικά νεανικών. Όταν διαβάζει κανείς τη βιογραφία του βεβαιώνεται ότι δεν ήταν στη ζωή του απαισιόδοξος. Πρόσεχε ιδιαίτερα τη ζωή του, ενώ έλεγε πως η ζωή δεν αξίζει τίποτε! Ήταν γεμάτος επιθυμίες και μάλιστα ιδιαίτερα πόθησε τη δόξα και τα χρήματα. Η προχωρημένη ηλικία του και η φιλοσοφία του δεν δάμασαν τις επιθυμίες του. Όταν κανείς διαβάσει τα βιβλία του και τη βιογραφία του, θα πει: είτε ο Σοπενχάουερ ήταν ηθοποιός στη ζωή, είτε ήταν ηθοποιός στη φιλοσοφία του. Η ζωή του και η φιλοσοφία του δεν βρίσκονται σε αρμονία μεταξύ τους, δεν αποδεικνύουν η μια την άλλη, αλλά διαψεύδουν η μια την άλλη.

Οι ιδρυτές μιας πίστης δεν λειτουργούν έτσι. Σ’ αυτούς η σκέψη είναι αντίγραφο της ζωής και η ζωή είναι αντίγραφο των σκέψεών τους. Οι ιδρυτές μιας πίστης έχουν ζωή που αποτελεί την πιο δυνατή απόδειξη της πίστης τους και της φιλοσοφίας τους. Ο Χριστός δικαίωσε την πίστη Του με την ζωή Του. Αυτός όχι μόνο μπόρεσε να υπομείνει την ζωή Του, αλλά και να την αγαπήσει. Ο Χριστός δίδασκε πως πρέπει να θυσιάζει κανείς την ζωή του λόγω αγάπης για την ζωή. Ο Ίδιος θυσίασε την ζωή Του. Ο Σοπενχάουερ δίδασκε πως πρέπει να απαρνηθούμε τη ζωή λόγω απέχθειας προς τη ζωή, όμως ο ίδιος δεν απαρνήθηκε τη ζωή.

Η αυτοθυσία είναι το συμπέρασμα της διδασκαλίας του Χριστού και γι’ αυτόν τον λόγο και ο ίδιος και οι απόστολοί Του αυτοθυσιάστηκαν. Η αυτοκτονία είναι αποτέλεσμα της διδασκαλίας του Σοπενχάουερ. Ο Σοπενχάουερ όμως δεν αυτοκτόνησε. Οι Βέδες και ο Σοπενχάουερ, προσωπικά δεν μου αφαίρεσαν το κουράγιο και την αισιοδοξία. Αντίθετα με ατσάλωσαν. Προσωπικά, στα έργα τους βρήκα όσα γενικά μπορεί να πει κανείς εναντίον της ζωής, και όλα αυτά δεν ήταν πολλά. Έτσι λοιπόν ο Σοπενχάουερ δεν είναι εχθρός της ζωής όπως μας λέει η Έλεν Κέλλερ, αλλά είναι μόνον εχθρός του εαυτού του. Ξέρετε ποια είναι η Έλεν Κέλλερ; Είναι η μεγαλύτερη διάψευση της απαισιοδοξίας στα χρόνια μας. Μια κοπέλλα τυφλή και κωφάλαλη από το δεύτερο έτος της ζωής της. Ένα δυστυχισμένο πλάσμα, θα πείτε. Σε καμμιά περίπτωση! Η Έλεν Κέλλερ είχε την πιο αισιόδοξη ψυχή. Με την τιτάνια προσπάθειά της κατάφερε, παρόλα τα προβλήματά της να ανυψωθεί σε διανοητικό και ηθικό ύψος. Η Έλεν Κέλλερ, η τυφλή, έγινε ηγέτης, οδηγός σε πολλούς που βλέπουν. Αυτή που ήταν κωφάλαλη, υπήρξε λαλίστατη ιεροκήρυκας της αισιοδοξίας. Τυφλή και κωφάλαλη κατάφερε να υπομείνει τη ζωή. Κάποιοι όμως από σας, που αντικρύζουν τον ήλιο και τα αστέρια, που ακούνε τη μουσική και έχουν την δυνατότητα να μιλούν για να εκφράσουν την χαρά και την λύπη, δεν μπορούν να υπομείνουν την ζωή και γι’ αυτό τους περνούν από το μυαλό σκέψεις για αυτοκτονία.

Η τυφλή και κωφάλαλη Έλεν Κέλλερ, όχι μόνο υπομένει την ζωή αλλά καταφέρνει και περισσότερα: αγαπά την ζωή. Μήπως κάποιος από σας δεν αγαπά την ζωή; Ας φανταστείτε τον εαυτό σας τυφλό και κωφάλαλο για είκοσι χρόνια και ας φανταστείτε πως ξαφνικά κάποιος σας βγάζει από αυτήν την νύχτα και σας οδηγεί στην ημέρα, σας δίνει φως στα μάτια, σας χαρίζει ακοή στα αυτιά και σας «ξεδένει» την γλώσσα. Θα αγαπούσατε τότε την ζωή ή θα ήσασταν απαισιόδοξοι;

Η Έλεν Κέλλερ αγαπά την ζωή, παρόλο που ζει σε μία αιώνια νύχτα. Αυτή τη νύχτα την φωτίζει μόνο το πνεύμα της. Τουλάχιστον να έβλεπε για να αγαπήσει περισσότερο την ζωή! Για μία στιγμή να μπορούσε να ακούσει αυτό που εσείς ακούτε και βλέπετε! Η τυφλή και κωφάλαλη Έλεν Κέλλερ όχι μόνον υπομένει και αγαπάει την ζωή αλλά επιθυμεί και να θυσιάζει την ζωή της. Η Έλεν Κέλλερ ήδη θυσιάζει την ζωή της, επειδή αφιέρωσε την ζωή της για το καλό των άλλων ανθρώπων. Για το καλό των υποτιμημένων, ταπεινών και προσβεβλημένων ανθρώπων, για το καλό των αποθαρρυμένων ανθρώπων και απελπισμένων.

Θα μπορούσατε εσείς να αφιερώσετε την ζωή σας για το καλό των άλλων ανθρώπων; Για τον φίλο σας για παράδειγμα; Ή για την οικογένεια σας; Ή για την πατρίδα; Ή για την ανθρωπότητα; Εάν είστε απαισιόδοξοι, δεν μπορείτε, γιατί κυρίως δεν έχετε τι να θυσιάσετε. Επειδή για σας, η ζωή σας είναι χωρίς αξία,

επειδή θεωρείτε πως η ζωή δεν αξίζει. Γι’ αυτόν τον λόγο δεν είναι για σας σημαντικό να βοηθήσετε και να στηρίξετε κάποιον. Αν είστε αισιόδοξοι, θα σας είναι εύκολο να αγαπάτε και να υπομένετε και να θυσιάζετε την ζωή σας.

Αισιόδοξος είναι ο άνθρωπος που εργάζεται έχοντας πίστη και ελπίδα. Εάν θέλετε να είσθε αισιόδοξοι, εργασθείτε. Η απαισιοδοξία είναι αρρώστια και το φάρμακο της είναι η εργασία. Ποτέ η ιατρική δεν θα βρει πιο τέλειο φάρμακο εναντίον της απαισιοδοξίας από την εργασία και την ενεργητικότητα. Χρειάζεται να έχεις χρόνο να τεμπελιάζεις, για να είσαι απαισιόδοξος. Ο Ντοστογιέφσκυ, ενώ ήταν άρρωστος και είχε κακή υγεία, κάθε μήνα έγραφε τέσσερα φύλλα τυπογραφείου. Αυτά που έγραφε ήταν τα πιο ωραία λογοτεχνικά και ουσιώδη πεζογραφήματα που υπάρχουν στη ρωσική γλώσσα. Και παρόλο που ήταν φτωχός και άρρωστος, ήταν αισιόδοξος. Αισιόδοξοι ήσαν όλοι εκείνοι οι μεγάλοι και μικροί άνθρωποι που δημιούργησαν σ’ αυτόν τον κόσμο όλα όσα ήταν καλά και χρήσιμα. Όλος ο πολιτισμός τον οποίο απολαμβάνετε εσείς, δημιουργήθηκε από αισιόδοξους ανθρώπους.

Ο κόσμος αυτός γνωρίζει μόνο τους αναστεναγμούς και τις κραυγές των απαισιόδοξων και όχι τα έργα τους. Μην είστε απαισιόδοξοι, γιατί η απαισιοδοξία σας δεν έχει βάση. Μην είστε απαισιόδοξοι ειδικά όσον αφορά την προσωπικότητά σας, επειδή ακόμη δεν μπορείτε να προβλέψετε σε ποιο τομέα θα είστε σημαντικοί. Να εργάζεσθε, επειδή, αν εργάζεσθε, δεν θα είσθε απαισιόδοξοι. Επιλέξατε είτε την ενεργητικότητα και εργασία είτε την απαισιοδοξία. Είμαστε λαός με μικρό πληθυσμό; Οι αρχαίοι Έλληνες ήσαν λίγοι όσον αφορά τον αριθμό και κατέπληξαν τον κόσμο με την μεγαλωσύνη τους. Η ζωή μας είναι ασήμαντη; Σας βεβαιώνω πως δεν υπάρχει εποχή ασήμαντη και ζωή ασήμαντη στην ιστορία της ανθρωπότητας. Υπάρχουν μόνον εποχές σημαντικές και εποχές που τις προετοιμάζουν**.** Η εποχή μας επομένως είτε προετοιμάζει μια σημαντική εποχή είτε η ίδια είναι σημαντική. Και στις δύο περιπτώσεις λοιπόν δεν δικαιολογείται η απαισιοδοξία σας. Επειδή, εάν το παρόν δεν είναι σημαντικό, τότε αποτελεί προετοιμασία ενός σπουδαίου μέλλοντος. Και σίγουρο είναι πως αγάπη και δύναμη δεν μπορεί να έχει ο απαισιόδοξος άνθρωπος. Μην παραδίνεστε στην απαισιοδοξία, επειδή η απαισιοδοξία θα αποτελέσει την πιο δηλητηριώδη πηγή αμέτρητου κακού που θα πλήξει εσάς και τους άλλους.

Μια απαισιόδοξη γενιά αποτελεί πανούκλα στην ιστορία ενός λαού. Ο λαός όμως ξεπερνά και την πανούκλα, και όταν γιατρεύεται, οι απόγονοι μιλούν γι’ αυτήν την απαισιόδοξη γενιά που υπήρξε σαν την αρρώστια της πανούκλας. Η απαισιοδοξία σας θα αποτελέσει προσβολή όλης της οικουμένης, όλου του σύμπαντος. Τελικά η απαισιοδοξία σας θα αποτελέσει προσβολή για τον Δημιουργό του κόσμου, που δεν

σας έπλασε για να παραπονιέστε για τα έργα του, αλλά για να δείξετε τα δικά σας»
.

Επιμέλεια: Γεώργιος Σύπρης, ειδ. ψυχίατρος

Αγίου Νικολάου Αχρίδος
ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΙ ΟΤΙ ΚΑΙ ΑΝ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ
Εκδόσεις “Ορθόδοξος Κυψέλη”